

MØTEINNKALLING

Dato: 12.05.2020

UNGDOMSRÅDET

Mandag 18.05.2020 kl. 16:30

Rådets faste medlemmer innkalles til møte **18.05.2020 kl. 16:30 i Teams.**

Medlemmer som ikke kan møte på grunn av lovlig forfall, skal straks melde fra om dette og oppgi forfallsgrunn. Forfall meldes på telefon 97 54 85 37 eller epost stig.kapskarmo@baerum.kommune.no

SAKSLISTE

Saksnummer	Sakstittel	
029/20	Godkjenning av protokoll	
030/20	Læring i det 21. århundre	
031/20	Mobilfri undervisningstid	
032/20	Et 11. år i grunnskolen	
033/20	Referatsaker	

Eventuelt

Martin Strømme
Rådsleder

Stig Olai Kapskarmo
Rådssekretær

Dato: 20.04.2020 Arkivkode: N-125 Bilag nr: Arkivsak ID: 20/7677 J.post ID: 20/86135
Saksbehandler: Stig Olai Kapskarmo
Saksansvarlig: Stig Olai Kapskarmo

Behandlingsutvalg	Møtedato	Politisk saksnr.
Ungdomsrådet	18.05.2020	029/20

Godkjenning av protokoll

Forslag til vedtak:

Protokoll fra Ungdomsrådets møte 4.3.2020 godkjennes slik den foreligger.

Vedlegg:

Protokoll - Ungdomsrådet 11 03 20

4854532

Dato: 03.03.2020 Arkivkode: Bilag nr: Arkivsak ID: 20/3971 J.post ID: 20/40435
 Saksbehandler: Siv Herikstad
 Saksansvarlig: Kari Kolbjørnsen Bjerke

Behandlingsutvalg	Møtedato	Politisk saksnr.
Hovedutvalg for barn og unge	12.05.2020	022/20
Ungdomsrådet	18.05.2020	030/20

Læring i det 21. århundre

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Hovedutvalg for barn og unge tar saken til orientering.

SAKEN I KORTE TREKK

I denne saken redegjør kommunedirektøren for arbeidet med programmet "Læring i det 21. århundre". Saken er en oppfølging av sak 066/14, 075/15, 075/17 og 031/19 om Digital skolehverdag. Saken omhandler hvordan fagfornyelsen legger føringer for verdier, prinsipper, innhold og arbeidsmåter i skolen og hvordan kommunedirektøren vil støtte skolene i deres videre arbeid med "Læring i det 21. århundre".

REDEGJØRELSE

Bakgrunn

Opplæringslovens § 1-1 angir formålet til grunnopplæringen i skolen. Der står det blant annet at opplæringen skal *"opne dører mot verda og framtida"* at elevene skal *"utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet"* og at skolen skal gi elevene *"utfordringar som fremjar danning og lærelyst"*.

I august 2020 innføres fagfornyelsen i alle norske klasserom. De første elevene som får opplæring etter denne vil gå ut av skolen i 2033. Fra august 2020 skal elevene i bærumsskolen få opplæring etter nye læreplaner og en ny, "Overordnet del for grunnopplæringen". I disse dokumentene ligger det et tydelig oppdrag for skolene: Opplæringen skal ruste elevene for fremtiden. Elevene skal fortsatt lære seg de fem viktige grunnleggende ferdighetene lesing, skriving,

muntlige ferdigheter, regning og digitale ferdigheter som ble innført med Kunnskapsløftet i 2006. I 2006 fantes ikke smarttelefon og sosiale medier. Digital kompetanse i 2006 var ikke det samme som det digital kompetanse er i dag. I de nye læreplanene har digitale ferdigheter fått en tydeligere plass. Dette er ferdigheter som digital dømmekraft, kildekritikk, kritisk tenkning, digital sikkerhet og digital skaperkraft, som programmering. Parallelt med dette, har kompetanser som kritisk tenkning og problemløsning, kreativitet og innovasjon, samarbeid og kommunikasjon blitt tydeliggjort som avgjørende for at barn og unge skal få like muligheter til å delta i fremtidens samfunnsliv.

Læring i det 21. århundre

Barn og unge i dag vokser opp i en banebrytende tid. Allerede fra de er veldig små, forholder norske barn i dag seg til en mangfoldig tekst- og mediekultur. I undersøkelsen [EU Kids online 2020](#) oppgir 96 prosent av norske barn og unge i alderen 9 – 17 år at de har en digital enhet som de har fått hjemmefra, og at de i snitt bruker i underkant av fire timer på nettet utenom skolearbeidet. De fleste barna opplever Internett som noe positivt og føler seg trygge når de er på nett.

Barn og unge i dag har altså en digital hverdag både på skolen og hjemme. Dersom skolen skal "åpne dører for verden og fremtiden" og hjelpe elevene med å utvikle kunnskaper, ferdigheter og holdninger for å kunne mestre livene sine og delta i arbeid og fellesskap i samfunnet, er det også vårt oppdrag å ruste dem til å bruke og forholde seg til digitale verktøy og medier.

Vi er allerede tjue år inn i det 21. århundre, et århundre som sannsynligvis vil kreve andre ferdigheter enn det det forrige. Tilsvarende må utdanningen som dagens barn får være annerledes enn den de fleste voksne i dag fikk da vi gikk på skolen. Mer enn evne til å gjengi faktakunnskap og vise enkeltferdigheter, er det grunn til å tro at de viktigste kompetansene barn og unge skal lære seg i dag er evne til kritisk tenkning og problemløsning, kreativitet og innovasjon, samarbeid og kommunikasjon – uansett alder.

I [Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen](#), som skal gjelde fra høsten 2020, er dette tydeliggjort ved å løfte frem følgende verdier som sentrale i grunnopplæringen:

- Menneskeverdet
- Identitet og kulturelt mangfold
- Kritisk tenkning og etisk bevissthet
- Skaperglede, engasjement og utforskertrang
- Respekt for naturen og miljøbevissthet
- Demokrati og medvirkning

Overordnet del fremsetter også flere prinsipper for læring, utvikling og dannelse. Disse prinsippene er sosial læring og utvikling, kompetanse i fagene, grunnleggende ferdigheter, å lære å lære og tverrfaglige temaer (folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap og bærekraftig utvikling). Det er vanskelig å kunne se for seg at fremtidens kompetanser og verdiene og prinsippene i Overordnet del skal kunne utvikles uten digitale verktøy - både hjemme og på skolen.

Med Overordnet del som grunnmur, bærer fagfornyelsen bud om fornyelse i skolen. De nye læreplanene skal gi elevene et bedre grunnlag for å reflektere, være kritiske, skapende, utforskende og kreative. Nysgjerrighet, lærelyst, variasjon og relevans er sentrale stikkord. Det elevene lærer på skolen skal oppleves som nyttig, engasjerende og motiverende. De nye læreplanene er mindre omfangsrike enn tidligere og skal legge til rette for dybdelæring. Elevene skal få mulighet til å se

sammenhenger mellom fagområder og reflektere over det de lærer. De skal få tid til å stå i læringsprosessene og forstå det de lærer bedre.

Et viktig poeng for Ludvigsen-utvalget, som leverte [NOU-ene om fremtidens skole](#) var at elevene skal utvikle digital kompetanse gjennom skapende, aktive og utforskende prosesser. I de nye læreplanene har digital dømmekraft, digital skaperkraft og programmering fått en større plass, og inngår i læreplanene i flere fag allerede fra de første trinnene. I samfunnsfag, etter 7. trinn, skal elevene for eksempel kunne “delta i digitale samhandlingsprosesser, bruke dømmekraft, beskytte eige digitalt utstyr og informasjon og handle i tråd med rette til privatliv, personvernreglar og opphavsrett”.

Hvordan skal læring i det 21. århundre foregå?

I lang tid har ordskiftet knyttet til digitale verktøy i skolen båret preg av polarisering – for eller imot digitale enheter, eller for eller imot typen enhet kommunene har valgt. Debatter for og imot er sjelden fruktbare. Læring i det 21. århundre handler ikke om å bruke digitale verktøy i enhver sammenheng og for enhver pris. Det handler om å bruke digitale verktøy der det er hensiktsmessig, og for å kunne tilby elevene en variasjon i aktiviteter. I arbeidet med å utvikle kvaliteten i lærings- og undervisningsarbeidet er det helt sentralt at vi dreier ordskiftet fra «for og imot» til et ordskifte om *hvordan*. For det virkelig interessante er *hvordan* digitale verktøy brukes gjennom hele skoleløpet for å skape læring og kompetanse for å ruste elevene for fremtiden. Akkurat som blyant og papir, kan digitale verktøy brukes godt og mindre godt for å skape læring. I dette arbeidet er lærernes profesjonelle skjønn og vurderinger avgjørende.

I bærums skolen finnes det i dag barn med lese- og skrivevansker som ved hjelp av nettbrettet sitt kan endre skriftstørrelse, forstørre teksten og få lest opp teksten med lyd – med det samme verktøyet som alle de andre har. Det finnes tospråklige barn som kan spørre sin tospråklige lærer om hjelp i Showbie når som helst, ikke bare den ene timen i uken læreren er på skolen. Det finnes [foreldre som kommuniserer med logopeden på film](#) for å kunne hjelpe barnet sitt til å lære å si R. Det finnes mange barn som raskere knekker lesekode ved å [skrive seg til lesing med lyd støtte](#), og ungdommer som sammenligner Alexander Kiellands «Gift» med en sangtekst av Carpe Diem ved hjelp av videoblogg. Det finnes ungdommer som designer sine drømmehus i Minecraft, sirlig beregnet med omkrets og areal. Det finnes barn med stort læringspotensial som opplæring i matematikk på ungdomsskolenivå ved å se på læringsfilmer og får støtte fra en lærer de bare ser en gang i måneden ansikt-til-ansikt, men som de snakker med daglig i Showbie. Det finnes også seksåringer med streng passordbevoktning og tydelig sier ifra dersom noen skulle finne på å ta bilde av dem uten å spørre.

Verdiene og prinsippene i Overordnet del forteller tydelig at elevene i det 21. århundre skal være aktive og engasjerte i egen læring. De skal være skapende produsenter i egen læringshverdag - ikke konsumenter. Slik sett, skal digitale verktøy brukes på en annen måte i læringsarbeidet, enn det gjør på fritiden. Kommunedirektøren registrerer at det fortsatt er en lang vei å gå før vi er i mål, men ser også at mange lærere er på god vei til å gi elevene en mer relevant og engasjerende skolehverdag - både med og uten digitale verktøy.

Gjelder læring i det 21. århundre også for de yngste?

Både formålsparagrafen (Opplæringsloven § 1-1) og Overordnet del for grunnopplæringen gjelder for alle elever fra 1. - 10. trinn. Det samme gjør de grunnleggende ferdighetene, de tre tverrfaglige temaene, kjerneelementene og kompetansemålene i fagene. Kritisk tenkning er for eksempel et

kjerneelement i de fleste fag - allerede fra 1. trinn.

Digitale ferdigheter nevnes stort sett ikke eksplisitt i kompetansemålene. På samme måte som lesing, skriving, muntlige ferdigheter og regning, ligger digitale ferdigheter som en forutsetning for å kunne nå kompetansemålene. Akkurat som lesing, skriving og regning, må digitale ferdigheter utvikles med alderen. Læreplanene tar utgangspunkt i at elevene øver på digital dannelse og kritisk tenkning på sitt nivå tidlig, allerede fra 1. trinn. Dersom barn skal lære kildekritikk, avsløre falske nyheter og opptre på en adekvat måte på nett, er det viktig at elevene blir introdusert for digitale tekster i en trygg pedagogisk kontekst før de erobrer den digitale verden på egenhånd med sin første mobiltelefon. Å lære å forholde seg kritisk til virkeligheten som den er, og hva som blir ytret, både på analoge og digitale flater, er en helt sentral del av elevenes dannelse. Det reelle klasseskillet oppstår når vi skjermer barna fra å lære å forholde seg til digitale tekster og fortsetter som før. Nedenfor presenteres kompetansemålene i samfunnsfag etter 2. trinn. I dagens samfunn vil det være vanskelig, og svært lite relevant, å skulle arbeide med disse kompetansemålene uten digitale verktøy. Samtidig som det selvsagt også er helt nødvendig å arbeide med dem ved hjelp av analoge arbeidsmåter og verktøy.

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne:

- utvikle og presentere samfunnsfaglege spørsmål
- samtale om korleis ulike kjelder, inkludert kart, kan gi informasjon om samfunnsfaglege spørsmål
- utforske og beskrive kulturminne og kultur- og naturlandskapet i nærmiljøet
- utforske og presentere korleis menneska levde for éin til to menneskealdrar sidan
- reflektere over kvifor menneske har ulike meiningar og tek ulike val
- samtale om vennskap og tilhøyrslø og kva som påverkar relasjonar
- beskrive og gi døme på mangfald i Noreg, med vekt på ulike familieformer og folkegrupper, inkludert det samiske urfolket
- utforske og gi døme på korleis menneska påverkar klimaet og miljøet, og dokumentere korleis påverknadene kjem til syne i nærmiljøet
- presentere og gi døme på rettar barn har i Noreg og verda, og kva barn kan gjere ved brot på desse rettane
- utforske og gi døme på korleis barn kan påverke avgjerder og samarbeide om demokratiske prosessar
- samtale om moglegheiter og utfordringar ved digital samhandling
- samtale om kjensler, kropp, kjønn og seksualitet og korleis eigne og andre sine grenser kan uttrykkest og respekterast
- utforske og gi døme på korleis menneske i ulike delar av verda påverkar livet til kvarandre

I fagfornyelsen skal lek og utforsking som arbeidsmetoder få en mer tydelig plass på de laveste trinnene. I tillegg til at lek, undring og utforsking har verdi i seg selv, er de gode tilnærminger for å realisere intensjonene i fagfornyelsen. Valget av nettbrett som digitalt verktøy i bærums skolen var blant annet begrunnet i behovet for å kunne ha et fleksibelt arbeidsverktøy med rom for variasjon og mulighet til at elevene kan være aktive i sin egen læringsprosess - i alle fag og i ulike omgivelser. De yngste elevene skal ikke ha en "kontorskole", der de kun bruker tekstbehandlingsverktøy og regneark. De skal leke, utforske og skape – med og uten digitale verktøy. Disse prinsippene kommer tydelig frem i filmen [Digital skolehverdag i Bærum](#).

En av de viktigste funksjonene nettbrettet gir, er muligheten til å kunne bruke tekst, lyd og bilde samtidig. Mange lærere og elever bruker læringsfilmer der elevene kan vise hva de kan, forklare hvilke valg de foretar seg, gi begrunnelser og reflektere over det de har lært, sett eller hørt – selv om de ikke nødvendigvis kan lese eller skrive ennå. I tillegg gir flere av applikasjonene mulighet for at elevene kan lage sammensatte digitale tekster. Da bruker elevene lyd og bilde i

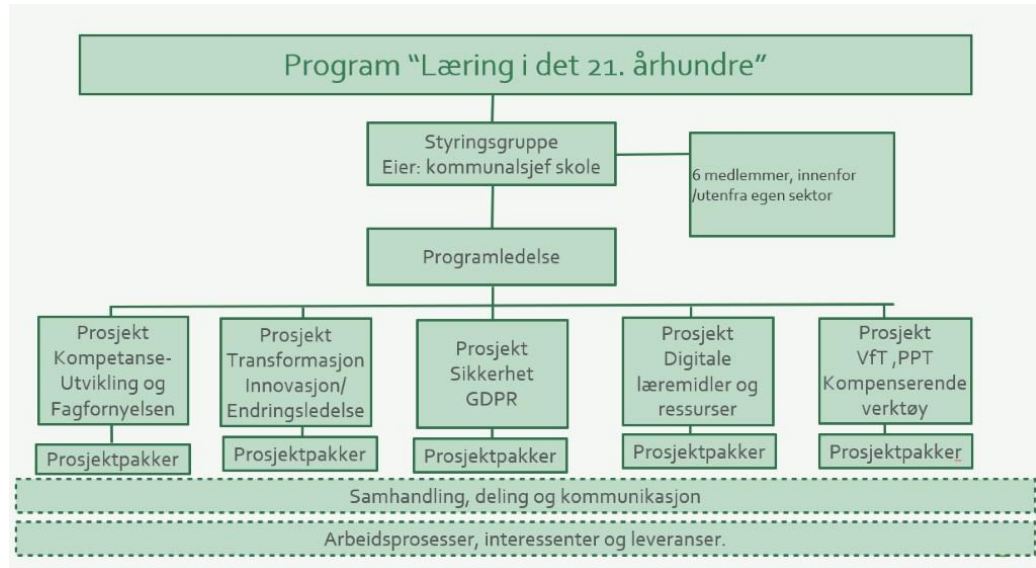
tillegg til verbaltekst. Alle elever på 1. - 4. trinn har tilgang til lyd støtte når de skriver tekster. Dette gjør at elevene har mulighet til å knekke lesekoden raskere og skape lengre tekster enn de ville ha gjort med papir og blyant. I tillegg opplever mange elever og lærere en bedre mulighet til å følge opp leseutviklingen når leseleksen kan spilles inn flere ganger og perfektioneres og deretter sendes til læreren i stedet for å lese leksen høyt for læreren i skoletimene. Mange elever på 1. - 4. trinn opplever det også som motiverende å kunne få muntlige tilbakemeldinger fra læreren i Showbie, og lærerne opplever at de har bedre oversikt over elevenes arbeid og har bedre tid til å gi læringsfremmende tilbakemeldinger til elevene.

Både kommunestyret i Bærum og nasjonale myndigheter har fastslått at alle elever i den norske skolen skal lære seg å programmere allerede fra 1. trinn. Koding og programmering gir elevene gode muligheter for å utforske, teste ut hypoteser, prøve, feile og samarbeide. Kommunedirektøren ser at nettbrettet gir gode muligheter for å la barna programmere gjennom lekpregede og kreative aktiviteter.

Hensikten med nettbrett for de yngste elevene er altså ikke at de skal bruke nettbrettet på samme måte som de gjør hjemme. Hensikten er først og fremst at de skal lære å bruke nettbrettet som et verktøy for å skape produkter, skrive tekster, ta opptak og lage filmer sammen med andre, men også for finne informasjon og reflektere kritisk over den.

Program "Læring i det 21. århundre"

Kommunedirektøren har opprettet et program for å kunne realisere forventningene i fagfornyelsen, kombinert med den digitale hverdagen elevene og lærerne bærumsskolen har. Figuren nedenfor viser hvordan programmet er organisert.

Delprosjekt 1: Kompetanseutvikling

Det første delprosjektet i programmet er knyttet til kompetanseutvikling og realiseringen av fagfornyelsen i klasserommene. Helt siden den første puljen i Digital skolehverdag har lærere i bærumsskolen fått kompetanseutvikling knyttet til hvordan digitale verktøy kan brukes i undervisnings- og læringsarbeidet. Alle skoler har fått en grunnpakke med opplæring, modellering og veiledning ved innføringen av nettbrett. Alle nyansatte lærere får hver høst og hver vår tilbud om et introduksjonskurs. Alle skoler har en eller to samarbeidsskoler, som møtes i nettverk jevnlig for å dele erfaringer knyttet til bruk av nettbrettene. I tillegg kan skolene bestille fyrtårnslærere til sin skole for å få veiledning og tips. Fyrtårnslærerne har også bidratt med deling av gode eksempler på

den åpne nettsiden www.laeringsfilm.no. I tillegg til dette, arrangerer kommunedirektøren flere enkeltstående “trykkekurs” knyttet til bruk av apper i fagene, for eksempel i begynneropplæringen i lesing, skriving og regning og eksamensrelaterte kurs.

Kommunedirektøren har også utviklet et eget undervisningsopplegg i programmering og arrangerer tilhørende kurs for lærere på alle trinn. På ungdomstrinnet tilbys realfagslærerne et 40-timers kurs i grunnleggende programmering i samarbeid med Simula. Som beskrevet i sak 004/20 om digital dannelse i bærumsskolen, har også alle skoler fått opplæring i Telenors nettressurs “Bruk hue” og deltatt i nettverk knyttet til hvordan de kan arbeide helhetlig og systematisk med digital dannelse.

Kommunedirektøren vil fortsette med arbeidet med kompetanseutvikling, der prinsippene i fagfornyelsen vil kombineres med den digitale skolehverdagen elevene har. I dette arbeidet blir det viktig for kommunedirektøren å lytte til behovene på skolene, og kunne gi tilpasset kompetanseutvikling og veiledning i tråd med det.

Delprosjekt 2: Transformasjon og endringsledelse

Det andre delprosjektet i programmet handler om transformasjons- og endringsarbeidet som har foregått, og fortsatt skal foregå på skolene. At det kommer en ny læreplan, eller et nytt verktøy, inn i skolen endrer i seg selv ikke praksis. Å endre praksis i skolen tar tid. Det samme gjør arbeidet for å finne balansen mellom en digital og analog praksis, og mellom nytt og gammelt, slik at opplæringen gir merverdi for elevene. For mange er det krevende å skifte fra det tradisjonelle klasserommet, der læreren har vært “den allvitende” til et klasserom der elevene er nysgjerrige utforskere.

Forskning knyttet til digitalisering av skolen er naturligvis begrenset, men det pågår en rekke forskningsprosjekter knyttet til elevenes læring i teknologitette klasserom. Forskning om kvalitet i skolen tar tid, akkurat som endring. Prosjektet Digital skolehverdag ble evaluert av et eksternt konsultentselskap i to omganger. Det ga skolene viktig innsikt og grobunn for de de forskningsinnsatsene. I 2019 fikk Bærum kommune midler av Forskningsrådet til et innovasjonsprosjekt knyttet til multimodale lærings- og vurderingsformer (MuLVu) sammen med Universitetet i Oslo. Dette er et fireårig prosjekt som skal undersøke hva som faktisk skjer i de digitale klasserommene, slik at skolene kan lære av det og forbedre praksis. Bærumsskolene bidrar aktivt i dette forskningsarbeidet. I tillegg har Bærum kommune nylig fått midler fra Forskningsrådet til ytterligere et innovasjonsprosjekt knyttet til intensiv leseopplæring på mellomtrinnet, der det blant annet skal utvikles digitale ressurser som lærerne kan bruke. Kommunedirektøren følger internasjonale og nasjonale innsatser, funn og anbefalinger tett.

At det etterlyses mer forskning betyr ikke at kommunedirektøren ikke vet noe om elevenes læring. Verken fagfornyelsen eller digitale verktøy kan betegnes som et eksperiment. Vi har mye data om det som skjer i skolen, og ansvarlige lærere, ledere og folkevalgte som følger nøye med på resultatene underveis. Barna har bare ett skoleliv, og skolene har ansvar for at også de som går først får en god opplæring. Foreløpig har ikke den digitale skolehverdagen gitt verken positive eller negative utslag på nasjonale prøver og undersøkelser. Våre kommuner har fortsatt de beste læringsresultatene i landet. Det skyldes ikke enkle forklaringsmodeller som for eller imot en digital skolehverdag, eller hvilken enhet kommunen har valgt. Det handler om det som skjer i klasserommet i møte mellom lærer, elev og lærestoff hver eneste dag.

De færreste av oss er gode til noe første gang vi prøver. Både lærere og skoleledere trenger å trene,

og å få rom til å utvikle seg profesjonelt sammen med andre. Skolene trenger tid til å utvikle en større bevissthet og systematikk knyttet til hvordan de digitale verktøyene anvendes klokt. Kommunedirektøren opplever at både skoleledere, lærere og foreldre i bærumsskolen erkjenner at endring tar tid, og er godt i gang med et langsiktig og systematisk forbedringsarbeid, uten at de slipper målene i formålsparagrafen av syne. Samtidig som det er mye nytt, er det fortsatt mye i skolen som er ved det gamle. Barna har fortsatt friminutt, alle barn tilhører en klasse, læreren hilser i døra om morgenen, de tar en god økt med fysisk fostring/ "Røris" eller synger en sang, fordyper seg i spennende litteratur, løper for å hente melk og frukt når de skal spise, fletter julekurver i glanspapir i desember, og øver til 17. maitog og sommeravslutninger. Skolene forkaster ikke god pedagogisk praksis med innføringen av digitale verktøy, men digitale verktøy kan styrke god pedagogisk praksis. De digitale verktøyene brukes der de gir merverdi.

Delprosjekt 3: Sikkerhet og personvern

Det tredje delprosjektet handler om et kontinuerlig arbeid med sikkerhet og personvern. Det er ansatt en egen systemforvalter i Grunnskoleavdelingen med sertifisering som personvernombud. Grunnskoleavdelingen har i tillegg et nært samarbeid med kommunens personvernombud og Digitaliserings- og IT-enheten.

Alle enheter/ nettbrett i bærumsskolen er «flåtestyrt» fra sentralt hold. Dette innebærer at alle verktøy og ressurser som elevene tar i bruk i læringsarbeidet må gjennom en omfattende vurdering og analyse før de tas i bruk. Alle applikasjoner og ressurser som tilfredsstiller kommunens krav med databehandleravtale mellom kommune og leverandør, utarbeidet risiko og sårbarhetsanalyse og personverkonsekvensanalyse kan distribueres ut til elevenes nettbrett, uten at elevene identifiseres som brukere av andre enn Digitaliserings og IT-enhetens egne systemer. Dette er også i tråd med gratis-skoleprinsippet. En rekke apper og ressurser kan også enkelt tildeles elever innenfor en gruppe, for eksempel et klassetrinn, men også til enkeltelever med ulike tilpasningsbehov, for eksempel elever med synsvansker eller lese- og skrivevansker. På denne måten er denne "flåtestyringen" et viktig redskap for å sikre tilpasset opplæring.

Som beskrevet i sak 004/20 er det innholdsfilter på alle nettbrett i bærumsskolen. I tillegg er det satt på et ekstra innholdsfilter for alle elever på 1. – 7. trinn. Dette filteret filtrerer bort mye av uønsket innhold på nett. Filteret kan ikke skrus av på nettbrettene og er virksomt uansett hva slags nettverk elevene er koblet til. Når elevene er på skolen kobles nettbrettene opp mot Bærum kommunes trådløse nett, som har en avansert brannmurløsning.

Brannmurens innholdsfilter kommer altså i tillegg til det som allerede er satt på nettbrettene gjennom flåtestyringen. For de aller yngste elevene er også videotjenesten YouTube blokkert på nettbrettene.

Kommunedirektøren jobber kontinuerlig med ytterligere tilpasning av innhold for elever ved skolene. Ved en av barneskolene blir ytterligere ett lag med filtrering pilotert i tiden frem mot sommeren. Erfaringer fra denne piloten vil danne utgangspunkt for en mulig anskaffelse og implementering på de andre skolene

Dette delprosjektet vil fortsatt ha høy prioritet i det videre arbeidet.

Delprosjekt 4: Digitale læremidler og ressurser

Når læreplanene i fagene endres, vil også læremidlene endres. En skolehverdag i det 21. århundre skal kunne gi elever og lærere tilgang til en rekke læremidler og ressurser. Forlag og produsenter av

læremidler utnytter det digitale rommet og byr på en rekke nye ressurser med høy grad av individuell tilpasning, variasjon og mulighet for differensiering. Disse læremidlene vil til enhver tid også være oppdatert i henhold til endringer. For mange elever er det også en viktig endring når de kan ha samlet mest mulig av læremidler og egen tekstproduksjon på samme sted. Mange lærere ønsker å ha mulighet til å velge innhold fra ulike kilder, mulighet til å bruke filmklipp som supplement til tekster og adaptive læremidler som tilpasser vanskelighetsgraden etter elevenes ferdigheter.

Kommunedirektøren har tatt initiativ til et større nasjonalt arbeid knyttet til anskaffelse av digitale læremidler. Et foreløpig første steg er å involvere lærere, elever og ledere bredt i anskaffelsen av læremidler for det kommende skoleåret, der det også gjøres en samordnet og sikker anskaffelsesprosess.

Kommunedirektøren ser også frem til en fremtidig iverksettelse av Office 365 som delings- og samhandlingsarena for elever, lærere og ledere i bærums skolen. Inneværende skoleår piloteres løsningen på fire skoler.

Delprosjekt 5: Velferdsteknologi

Bærums skolen har de siste årene hatt en viktig innsats knyttet til kompenserende teknologi innenfor eksempelvis områdene lese- og skrivevansker, elever med fysisk funksjonsnedsettelse, svaksynte m.fl. Det siste delprosjektet handler nettopp om teknologiens muligheter for elever som ved hjelp av ny teknologi kan oppleve mestring, selvstendighet, språk- og kommunikasjonsbistand, deltakelse, oversikt og forutsigbarhet.

Nasjonalt senter for e-helseforskning har i rapporten «Utprøving av velferdsteknologi for barn og unge med funksjonsnedsettelse» vist hvordan ny teknologi og løsninger har ført til at barn og ungdommer med funksjonsnedsettelse har gitt uttrykk for økt trygghet, får mer kontakt med jevnaldrende, økt selvstendighet og bedre språk. En del av disse elevene vil ha behov for sammensatt bistand over år. Delprosjektet vil derfor i stor grad ha et helhetsblikk hvor skolehverdag, fritid og hjemmets behov vil ses i sammenheng. Eksempelvis er digitale timeplaner og treningsmatter, apper for tegn til tale og Pokemon Go teknologi som kan gjøre det lettere å delta i fritidsaktiviteter for barn og unge med funksjonsnedsettelse.

Alle elever ved Haug skole og ressurs senter som kan nyttiggjøre seg et nettbrett har dette. Elevene har behov for skreddersøm i verktøyene og løsningene de skal bruke på skolen. Kommunedirektøren har allerede gjort tilpasninger i den kommunale flåtestyringen slik at løsningen er spesifikt tilpasset deres behov.

I videreutvikling av velferdsteknologi spesifikt i skolehverdagen ønsker kommunedirektøren å videreutvikle dette arbeidet spesielt innenfor fire områder: tilpasning i pedagogiske fag, samhandlings- og kommunikasjonsteknologi, velferdsteknologi og ADL-trening.

Foreldre er skolens viktigste samarbeidspartnere

Å være foreldre i dagens samfunn er annerledes enn det var for 15 – 20 år siden. Både i undersøkelsen EU Kids Online 2020 og i UngData-undersøkelsen fra 2019 kommer det frem at de aller fleste barn har en digital enhet de har fått hjemmefra, og at barn og unge bruker mye tid foran skjermen utenom skolearbeidet. Enten vi liker det eller ikke, er dataspill og sosiale medier en viktig kulturell og sosial arena for de aller fleste barn og unge i dag.

Ifølge professor Elisabeth Staksrud ved Universitetet i Oslo, reflekterer internettlivet på godt og vondt. Ofte er det faktorer utenfor nettet som avgjør hvordan barn og unge har det på nettet. Gode og trygge skole- og hjemmemiljø påvirker hvordan barn oppfatter risiko på nettet og hvordan de evner å håndtere den. Noe av det viktigste voksne kan gjøre er å være til stede og engasjere seg i det barna gjør på nettet. Det gir en bedre forståelse av hva de driver med, åpner for dialog og dermed mulighet til å påvirke atferden i tide. Det kan også gjøre det lettere for barna å si ifra hvis de havner i vanskelige situasjoner.

I undersøkelsen EU Kids Online oppgir 40 prosent av barna at de har regler som regulerer skjermtiden deres. Det betyr at 60 prosent ikke har det – til tross for at mange av foreldrene bekymrer seg for barnas skjermtid. Mange foreldre opplever det som utfordrende å sette grenser for eget barns skjermbruk, for spilletid, aldersgrenser og bruk av sosiale medier og er rådville med tanke på hvordan de skal gå frem. Når barna får med et nettbrett til skolearbeid med hjem, stiller det store krav til et godt skole- og hjemssamarbeid. Mange foreldre opplever at nettbrettet er et godt lærings- og kommunikasjonsverktøy i skole-hjem-samarbeidet. Samtidig opplever en del foreldre at det er utfordrende at nettbrettene har et standardoppsett som de ikke kan overstyre med egne filtre, innstillinger for skjermtid etter skolen eller utvalg av apper.

Kommunedirektøren har opprettet "Digiutvalg" ved alle skoler, der skole og hjem kan drøfte disse utfordringene og sammen finne gode løsninger for barnas digitale hverdag - både hjemme og på skolen. Både "Bruk hue" og "Digital dialogduk" er eksempler på tiltak som skolene har iverksatt for å skape felles forståelse og dialog rundt temaet. Flere skoler har også etter utrulling av nettbrettene fortsatt med "foreldreskole" i forbindelse med bruk av nettbrett for eksempel for alle foreldre på 1. trinn.

Konklusjon

I denne saken har kommunedirektøren redegjort for hvordan fagfornyelsen legger føringer for verdier, prinsipper, innhold og arbeidsmåter i skolen og hvordan kommunedirektøren vil støtte skolene i deres videre arbeid med "Læring i det 21. århundre". Skolens oppdrag er å åpne dører mot verden og framtida. Elevene skal utvikle kunnskap, ferdigheter og holdninger for å kunne mestre livene sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. En digital skolehverdag er ikke svaret for å hjelpe elevene til dette – det er ei heller en analog skolehverdag. Svaret er en skole som har sammenheng med den virkeligheten barna lever i og som tar samfunnskonteksten de skal vokse inn i på alvor.

Dato: 28.04.2020 Arkivkode: Bilag nr: Arkivsak ID: 20/5704 J.post ID: 20/59580
Saksbehandler: Siv Herikstad
Saksansvarlig: Anne Hege Rosenlund

Behandlingsutvalg	Møtedato	Politisk saksnr.
Hovedutvalg for barn og unge	12.05.2020	026/20
Ungdomsrådet	18.05.2020	031/20

Mobilfri undervisningstid

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Hovedutvalg for barn og unge tar saken til orientering.

SAKEN I KORTE TREKK

I forbindelse med behandling av Handlingsprogram for 2020-2023, ba hovedutvalget for barn og unge kommunedirektøren legge frem en sak der det ble belyst mulighetene for mobilfri undervisning.

[En tilsvarende sak](#) ble behandlet i hovedutvalget for barn og unge for en tid tilbake (sak 045/18) samt i ungdomsrådet (sak 081/18). I forbindelse med denne saken ble det gjort et større kartleggingsarbeid knyttet til hvordan mobiltelefonene brukes i bærumsskolen.

Alle skolene i Bærum kommune har det samme ordensreglementet. I § 5 i dette reglementet står det at elevene skal:

- ta vare på alt som tilhører skolen og følge skolens regler for bruk av hjelpemidler og annet spesialutstyr
- vise digital dannelse og nettvett og følge skolens regler for bruk av mobiltelefoner og digitalt utstyr

I tråd med ordensreglementet, utarbeider skolene regler, rutiner og klasseregler for mobilbruk og nettbrett. På barnetrinnet er det vanlig at elevene har mobiltelefon, men tydelige retningslinjer for

at telefonen må være avslått i skolesekken, eller at den leveres til læreren om morgenen. Elevene kan ikke ta med nettbrett eller mobiltelefon ut i friminuttene. Barnetrinnet er slik sett mobilfritt.

Ungdomsskolene i Bærum har lokale regler for mobilbruk. Alle skolene har regler om at mobilen skal være avslått i timene. Noen skoler lar elevene bruke mobiltelefon i friminuttene, eller kun ute i skolegården. Noen skoler har innført mobilfri i perioder av skoledagen, på bestemte dager, eller i bestemte perioder.

Ungdomsskolerektorene i Bærum gir tilbakemelding om at de ikke opplever noen utbredt uønsket bruk av mobiltelefonene i undervisningstiden. Rektorenes tilbakemelding bygger på uttalelser fra lærere og FAU. For elevene på ungdomstrinnet har nettbrettene flere av de samme funksjonene som mobiltelefonene har.

Selvregulering

Tilgangen på digitale enheter både på skolen og hjemme fordrer at dagens barn og unge må kunne utvise en stor porsjon selvregulering. Samtidig stiller det krav til at alle voksne rundt dem, både lærere og foreldre, må hjelpe dem med denne oppgaven. Selvregulering er en ferdighet som handler om å utøve kontroll over egne handlinger, tanker og emosjoner. I flere av grunnlagsdokumentene for skolen er det presisert at skolen har et sentralt ansvar for å bistå elevene med å utvikle selvregulering og metakognisjon. I [Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen](#) er både «Kritisk tenkning og etisk bevissthet» og «Å lære å lære» to av de viktigste prinsippene for læring, utvikling og dannelse: «*Skolen skal bidra til at elevene reflekterer over sin egen læring, forstår sine egne læringsprosesser og tilegner seg kunnskap på selvstendig vis*» (s. 10).

Dette betyr at skolen skal hjelpe elevene til å forstå sine egne læringsprosesser og sin faglige utvikling, slik at de kan lære gode læringsstrategier. Dette krever at lærerne følger elevenes utvikling tett og gir dem støtte tilpasset alder, modenhets- og funksjonsnivå. Å hjelpe barn og unge til å utvikle god selvregulering og metakognisjon er et viktig og omfattende arbeid, både for lærere og foreldre.

Tydelig klasseledelse

Samtidig er utviklingen av selvregulering og metakognisjon, og klasseledelse i teknologitette klasserom et håndverk som skal tilpasses hver enkelt elev. Noen elever trenger mye støtte og regulering for å hjelpe dem til å gå gode strategier, andre elever får til denne reguleringen selv. Det handler i stor grad om lærernes evne til å skape relasjoner, sette tydelige rammer og lage et didaktisk undervisningsforløp som vekker nysgjerrighet, engasjement og interesse.

Læringsledelse i teknologirike omgivelser er et viktig område i Digital skolehverdag. Lærerne fremstår som stadig tryggere læringsledere, og som veiledere for elevene på også dette området. I dette læringsarbeidet kan også mobiltelefonen inngå som et hensiktsmessig og aktuelt verktøy. Lærere gir uttrykk for at deres jobb er å skape trygge elever og medborgere, kritisk tenkere og kreative produsenter.

Digital dannelse

Digital dannelse er en viktig komponent i elevenes helhetlige digitale kompetanse. I bærumsskolen har alle skoler en plan for hvordan de arbeider med elevenes digitale dannelse. I tillegg

gjennomfører alle ungdomsskoler det digitale undervisningsopplegget «Bruk Hue» som Telenor har utviklet i samarbeid med Bærum kommune. Det er avgjørende at elevene i løpet av skoletiden sin får opplæring, trening og bevissthet til hva det betyr å være en trygg og robust digital produsent og konsument i en oppvekst hvor digitale verktøy er en stadig mer integrert del av både skole og fritid. Det er et klart mål at våre 10. klassinger uttrykker at skolegangen har gitt dem kunnskap, trening og holdninger som gjør at de forstår hvilket potensiale en digital verden gir, parallelt som de også er kjent med de distraksjoner og uheldige konsekvenser som en svakt regulert digital atferd gir.

Videre arbeid

I det videre arbeidet ønsker kommunedirektøren å videreføre streng praksis knyttet til både bruk av nettbrettene og mobiltelefoner de åtte første årene av grunnskoleløpet. Kommunedirektøren mener at trygge rammer og klare retningslinjer på hver skole, kombinert med en varm og tydelig klasseledelse og systematisk opplæring i digital dannelse er viktige elementer. Dette vil bidra til å sikre elevene tilstrekkelig fokus i læringsarbeidet, og erfaring med digitale verktøy de kommer til å trenge på sin vei for å bli trygge, kompetente og robuste samfunnsborgere.

Dato: 28.04.2020 Arkivkode: Bilag nr: Arkivsak ID: 20/5807 J.post ID: 20/60617
Saksbehandler: Siv Herikstad
Saksansvarlig: Anne Hege Rosenlund

Behandlingsutvalg	Møtedato	Politisk saksnr.
Hovedutvalg for barn og unge	12.05.2020	027/20
Ungdomsrådet	18.05.2020	032/20

Et 11. år i grunnskolen

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Hovedutvalg for barn og unge tar saken til orientering per dags dato og får saken til ny behandling når nytt lovforslag om et mulig 11. grunnskoleår er behandlet i Stortinget.

SAKEN I KORTE TREKK

I forbindelse med behandling av Handlingsprogram for 2020 – 2023 ble kommunedirektøren bedt om å legge frem en sak «hvor en ser på muligheter og behov for et frivillig 11. år i grunnskolen.» I denne saken redegjør kommunedirektørene for mulighetene for dette.

I dag får alle som går ut av 10. trinn vitnemål fra grunnskolen, uavhengig av oppnådd kunnskap og kompetanse. Fullført grunnskole gir rett til videregående opplæring. Det er en utfordring at elever går inn i videregående opplæring med svært ulik kompetanse og opplæringsbakgrunn. Noen elever opplever faglige utfordringer, noen har av ulike grunner hatt mye fravær og derav mangelfull grunnskoleopplæring. Noen elever kommer til Norge relativt sent i grunnskoleløpet og kan mangle både den grunnskoleopplæringen og de norskferdighetene som er basis for å fullføre videregående opplæring. Det har vært gjort ulike forsøk med et 11. skoleår både i Norge og Danmark.

I NOU 2019:23 blir det foreslått å stille krav om et gitt omfang grunnskoleopplæring for at en elev kan sies å ha fullført grunnskolen. I tillegg foreslås det å innføre en rett til ett år med ekstra grunnskoleopplæring ved en videregående skole for de ungdommene som avslutter 10. trinn i grunnskolen uten å ha tilstrekkelig opplæring til å få vitnemål. Utvalget foreslår videre at ansvaret for et 11. grunnskoleår legges til fylkeskommunen.

Kommunedirektøren anbefaler at hovedutvalg for barn og unge venter med å ta stilling til et mulig 11. grunnskoleår til lovforslaget er ferdig behandlet i Stortinget.

REDEGJØRELSE

Grunnopplæringen er et 13. årig løp som består av en tiårig grunnskoleopplæring og et treårig videregående opplæringsløp. Grunnskoleopplæringen innebærer både en skolerett og en skoleplikt. Det videregående opplæringsløpet er valgfritt. Ungdom og voksne har imidlertid rett til videregående opplæring etter visse kriterier. Ungdommer med særlige behov har rett til et utvidet løp slik at videregående opplæring kan tas over fem år.

Det har over flere år vært fokus på frafall i videregående opplæring og flere nasjonale tiltak er iverksatt for å øke antall elever som gjennomfører videregående opplæring. I dag begynner de aller fleste elever på videregående skole etter ungdomstrinnet. De fleste ser frem til å begynne i videregående opplæring. Likevel kan mange oppleve overgangen som krevende. For å forhindre frafall, er det viktig med en god overgang fra ungdomsskolen til videregående opplæring. Dette gjelder spesielt elever med svake resultater fra ungdomsskolen.

For elever som kommer til Norge sent i skoleløpet, kan overgangen til norsk ungdomsskole og videregående skole by på utfordringer, ikke bare på grunn av språklige barrierer, men også på grunn av sosiale og helsemessige utfordringer.

Kommuner og fylkeskommuner har ikke lovfestet plikt til å samarbeide om overganger, slik barnehager og skoler har. Likevel har mange kommuner og fylkeskommuner et systematisk samarbeid ved overgangen mellom ungdomstrinn og videregående opplæring. Bærum kommune samarbeider med Viken fylkeskommune fra ungdomstrinn til videregående opplæring både på system- og individnivå.

Erfaringer med overgangstilbud mellom grunnskole og videregående opplæring

Stoltenberg-utvalget løftet i [NOU 2019:3](#) frem behovet for et frivillig forberedende år mellom ungdomstrinn og videregående opplæring. Både Danmark og Finland har slike tilbud. En undersøkelse av ordningen med tiende skoleår i Danmark slo ikke fast noe sikkert om effekten av tilbudet, men presenterte flere forutsetninger for at mer grunnskoleopplæring skal kunne gi positiv effekt for elevene. Blant annet ble det pekt på at det er viktig at elevene opplever et reelt miljøskifte, at tilbudet vektlegger fag som er obligatoriske i videregående, og at elevene har en trygg sosial kontekst. Undersøkelsen viser også til at det å ta opp igjen et årstrinn i samme ramme som ungdomsskoletilbudet kan oppleves som stigmatiserende.

Kommunene og fylkeskommunene har mulighet til å tilby et ekstra forberedende år i grunnskolen eller videregående. Flere kommuner har opprettet slike tilbud, blant annet Drammen og Oslo. Tilbudet i Drammen er plassert som et tilbud med ekstra grunnskoleopplæring og forberedelse til videregående opplæring. Oslo kommune har plassert tilbudet på Kuben videregående skole der elevene kan kombinere undervisningsfag fra grunnskolen med fag fra Vg1 yrkesfag. Kunnskapsdepartementet bidrar til å finansiere en langsiktig følgeevaluering av tilbudet i Drammen

kommune ([Ung11](#)) for å generere mer kunnskap om tilbudet.

Nytt lovforslag i NOU 2019:23

I [NOU 2019:23](#) er overgangen fra ungdomsskole til videregående opplæring drøftet, blant annet hva begrepet «fullført grunnskole» innebærer. Dagens ordning innebærer at alle som går ut av 10. trinn får et vitnemål uavhengig av oppnådd kunnskap og kompetanse. Fullført grunnskole gir rett til videregående opplæring, men det oppleves i dag som en utfordring at elever går inn i videregående opplæring med svært ulik kompetanse og opplæringsbakgrunn. Noen elever opplever sterke faglige utfordringer, noen har av ulike grunner hatt mye fravær eller mangelfull grunnskoleopplæring. Noen elever kommer også til Norge relativt sent i grunnskoleløpet og kan mangle både den grunnskoleopplæringen og de norskferdighetene som trengs for å fullføre videregående opplæring. Det er i denne sammenheng et tilbud om et 11. grunnskoleopplæringsår kommer inn.

Utvalget foreslår i nytt lovforslag som innebærer at:

- retten til videregående opplæring i hovedsak videreføres
- det stilles krav om et visst omfang av grunnskoleopplæring for at en elev kan sies å ha fullført grunnskolen
- det innføres en rett til ett år med ekstra grunnskoleopplæring ved en videregående skole for de ungdommene som avslutter 10. trinnet i grunnskolen uten å ha tilstrekkelig med opplæring til å få vitnemål. Utvalget foreslår at ansvaret for et 11. grunnskoleår (tilrettelagt ettårig grunnskoleopplæring) legges til fylkeskommunen.

Med utgangspunkt i forslagene som er skissert i NOU 2019:23, foreslår Kommunedirektøren at hovedutvalg for barn og unge får en ny sak til behandling når lovforslaget om 11. grunnskoleår er ferdig behandlet i Stortinget.

Dato: 12.05.2020 Arkivkode: N-125 Bilag nr: Arkivsak ID: 20/7677 J.post ID: 20/104132
Saksbehandler: Stig Olai Kapskarmo
Saksansvarlig: Stig Olai Kapskarmo

Behandlingsutvalg	Møtedato	Politisk saksnr.
Ungdomsrådet	18.05.2020	033/20

Referatsaker

Forslag til vedtak:

Refererte dokumenter tas til orientering slik de foreligger.

Refererte dokumenter til orientering: